

ZONGULDAK MADEN İŞÇİLERİNİN TARİHİ YÜRÜYÜŞÜ

4 Ocak 2023

Yıldırım Koç

Bugün 4 Ocak. 32 yıl önce, 1991 yılında Türkiye Taşkömürü Kurumu'nda çalışan ve Genel Maden-İş Sendikası üyesi onbinlerce işçi, aileleri ve onlara destek verenler, otobüsle gitmeleri engellenince, Zonguldak'tan Ankara'ya doğru yürüyüşe geçti. Türkiye işçi sınıfı tarihinin en görkemli kitle eylemlerinden biri olan bu büyük yürüyüşü hatırlayalım.

Böyle bir yürüyüşü ancak işçi sınıfı gerçekleştirebilir. Ne iflas eden esnaf-sanatkar, ne tarımsal girdi fiyatlarının artması nedeniyle köyden kopup toprağını satmak zorunda kalan köylüler böyle bir eylem düzenleyebilir. Milyonlarca üyesi olan ve/veya oy alan siyasi partiler de böyle bir eylem gerçekleştiremez. İşçi sınıfını tarihsel süreçlerde öne çıkaran bu potansiyeldir.

1990-1991 yıllarında Genel Maden-İş Sendikası'nın Genel Başkanlığını Şemsi Denizer; Genel Başkan Yardımcılıklarını Şenol Yazıcıoğlu ve Selahattin Ataman; Genel Sekreterliğini Ercan Erdem; Genel Mali Sekreterliğini Hasan Yaman; Genel Teşkilatlandırma Sekreterliğini Ali Akgün; Genel Eğitim Sekreterliğini Sabri Cebecik üstlenmişti.

Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) işçilerinin ücretlerinin satınalma gücü 12 Eylül Darbesi sonrasında ciddi biçimde düşmüştü. 1989 Bahar Eylemleri sırasında TTK işçilerinin toplu sözleşme görüşmeleri yoktu ve TTK işçileri Bahar Eylemleri'ne katılmadı. Ancak gerek Bahar Eylemleri, gerek İsdemir ve Kardemir işçilerinin 1989 yılındaki 137 günlük başarılı grevleri, TTK işçilerini ve Genel Maden-İş Sendikası'nın yeni yönetimini etkiledi.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin en önemli eylemlerinden biri, Genel Maden-İş üyesi TTK işçilerinin 30 Kasım 1990 günü başlattıkları grevin ardından, 4-8 Ocak 1991 günleri Zonguldak'tan Mengen'e kadar yaptığı yürüyüşür.

1990 yılında TTK'da 42 bin işçi çalışıyordu. Madenciler 30 Kasım 1990 tarihinde başlayan yasal grevden itibaren Zonguldak'ı her gün bir eylem alanına çevirdi. Maden ocaklarından kente yürüyen onbinlerce işçi ve aileleri, haklı taleplerini dile getirdi. İşyerlerinde grev komiteleri oluştu. İşçiler, grevin ilk günü çocuklarını okula göndermedi.

Toplu sözleşme görüşmelerinde ilerleme sağlanamaması üzerine, Genel Maden-İş Sendikası, 4 Ocak 1991 günü, Ankara'ya otobüslerle gidilmesini kararlaştırdı. Ancak Zonguldak Valiliği'nin otobüsleri engellemesi üzerine, onbinlerce işçinin ve ailesinin Ankara'ya doğru yürüyüşü başladı. Yürüyüşe katılanlar, yürümek amacıyla değil, otobüslerle Ankara'ya gitmek üzere hazırlanmıştı. Ancak ona rağmen yürüyüş başladı. Yürüyüşçülerin ihtiyaçları daha sonraki günlerde karşılandı. Her geçen gün, işçilerden yürüyüşe yeni katılımlar oldu. Birçok demokratik kitle örgütü de, gerek doğrudan katılarak, gerek yiyecek ve soğuktan korunma malzemesi göndererek, yürüyüşe destek verdi.

Yürüyüş, 4-8 Ocak 1991 günleri Zonguldak'tan 112 km. uzaklıktaki Mengen'e kadar sürdü. 8 Ocak günü askeri birlikler yolu kesti. 8 Ocak 1991 günü işçiler Zonguldak'a geri döndü. Bir süre sonra imzalanan toplu iş sözleşmesiyle, ortalama aylık çıplak brüt ücret 478 bin liradan, birinci yıl ilk altı ay için 1 milyon 470 bin liraya, ikinci altı ay için 1 milyon 868 bin 760 liraya yükseltildi.

Eylemin başarısında Zonguldak halkının ve ülkemizin dört bir yanındaki işçilerin ve demokratik kitle örgütlerinin büyük katkısı oldu. Zonguldak işçisi, niteliği tartışmalı olan 1965 Kozlu Olayları sonrasında ilk kez çok büyük bir kitlesel eylem gerçekleştirdi.

Eylem tarihinde iktidarda Yıldırım Akbulut'un başbakanlığında ANAP vardı. Cumhurbaşkanı ise Turgut Özal'dı. Yıldırım Akbulut Hükümeti'nin yerini 23 Haziran 1991 günü Mesut Yılmaz Hükümeti aldı. Bu görev değişikliğinde Zonguldak TTK işçilerinin bu büyük eyleminin önemli etkisi oldu.